

Stanisław Zakroczyński

współpraca:

adw. Beata Siemieniako

Michalina Bojanowska

W tym tygodniu na 27. posiedzeniu Senatu będzie rozpatrywana uchwalona przez Sejm RP 24 czerwca br. ustawa o zmianie ustawy kodeks postępowania administracyjnego, wprowadzająca istotne ograniczenia czasowe w możliwości prowadzenia postępowań o stwierdzenie nieważności ostatecznych decyzji administracyjnych (art. 156 k.p.a.) oraz o stwierdzenie wydania decyzji z naruszeniem prawa (art. 158 k.p.a.). Ustawa, już po uchwaleniu jej przez Sejm, wzbudziła znaczne kontrowersje w kraju i zagranicą. **Niestety ani na etapie prac sejmowych ani senackich nie powstało dotychczas opracowanie wskazujące na rzeczywisty stan faktyczny, tzn. na zakres spraw, których dotyczyć mogą nowe regulacje.** Opinie zamieszczone dotychczas na stronie Senatu reprezentują właściwie wyłącznie perspektywę prawnodogmatyczną, która choć cenna i konieczna, nie powinna pozostawać jedyną braną pod uwagę przy podejmowaniu decyzji ustawodawczych, mających również charakter polityczny.

Celem wypełnienia tej luki, przy współpracy z ekspertami z Instytutu Strategie 2050, posłanka Hanna Gill-Piątek wystąpiła dnia 5 lipca 2021 roku z szeregiem interwencji poselskich:

- do wszystkich 49 Samorządowych Kolegiów Odwoławczych w Polsce, jako organów uprawnionych do prowadzenia postępowania na podstawie art. 156 i następnym k.p.a. w odniesieniu do decyzji leżących obecnie w kompetencjach władz samorządowych, w tym do SKO w Warszawie, w którym prowadzone są postępowania na podstawie art. 156 k.p.a. w odniesieniu do tzw. "spraw dekretowych" czyli spraw o stwierdzenie nieważności decyzji wydanych na podstawie dekretu z dnia 26 października 1945 r. o własności i użytkowaniu gruntów na obszarze m. st. Warszawy (tzw. "dekret Bieruta");
- do Prezydenta m.st. Warszawy, który prowadzi postępowania w celu przyznania odszkodowań na mocy tzw. "dekretu Bieruta" po uprzednim stwierdzeniu nieważności "decyzji dekretowej";
- do Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi, w którym prowadzone są na podstawie art. 156 k.p.a. m.in. sprawy z zakresu naruszenia przepisów dekretu PKWN z 6 września 1944 o przeprowadzenia reformy rolnej;

- do Ministerstwa Rozwoju, Pracy i Technologii, w którym prowadzone są na podstawie art. 156 k.p.a. m. in. sprawy z zakresu naruszenia przepisów ustawy z 3 stycznia 1946 roku o przejęciu na własność Państwa podstawowych gałęzi gospodarki narodowej;

Pytania zawarte w interwencjach dotyczyły liczby spraw z art. 156 k.p.a., które dotyczyły decyzji administracyjnych zapadłych dawniej niż 30 lat przed wydaniem decyzji na podstawie art. 156 k.p.a. a także ilości tego typu spraw, które toczą się obecnie przed wyżej wymienionymi organami administracji publicznej. Prezydentowi m.st. Warszawy zadano także pytanie o ilość decyzji odszkodowawczych i wysokość wypłaconych w ostatnim pięcioleciu odszkodowań.

Wyniki interwencji zostały przedstawione wczoraj przez senatora Jacka Burego na posiedzeniu połączonych komisji tak, aby mogła ona być pomocna dla wypracowania jak najlepszych rozwiązań.

1. **Zgodnie ze stanem na 19 lipca 2021 roku odpowiedzi udzieliło 34 organów administracji publicznej, w tym oba wyżej wymienione ministerstwa i 32 Samorządowych Kolegiów Odwoławczych (włączając SKO w Warszawie).** Odpowiedzi nie udzielił Prezydent m.st. Warszawy, pomimo apelu o udzielenie jej niezwłocznie, z uwagi na pilność sprawy.
2. **Z udzielonych odpowiedzi wynika, że obecnie toczy się przed wyżej wymienionymi organami ok. 2300 spraw na podstawie art. 156 k.p.a. dotyczących decyzji zapadłych dawniej niż 30 lat temu.** Najwięcej tego typu spraw toczy się obecnie w Ministerstwie Rozwoju, Pracy i Technologii. Bardzo wiele spraw toczy się także w Ministerstwie Rolnictwa i Rozwoju Wsi.
3. Z udzielonych odpowiedzi wynika także, że ustalenie dokładnej ilości spraw administracyjnych na podstawie art. 156 k.p.a. dotyczących decyzji zapadłych wcześniej niż 30 lat przed wydaniem decyzji “nieważnościowej” rozstrzygniętych w ostatnim 30-leciu jest bardzo trudno. **Niemniej z odpowiedzi wynika, że było ich co najmniej znacznie powyżej 18 tysięcy.** Decyzje te dotyczyły różnych spraw reprivatyzacyjnych, ale także innych spraw administracyjnych, najczęściej dotyczących regulacji statusu nieruchomości, były to często sprawy wynikające z następujących aktów prawnych:
4. **Zwraca uwagę ogromna liczba decyzji “dekretowych”, których nieważność stwierdzono w ostatnim trzyleciu w Samorządowym Kolegium Odwoławczym. Było to aż 934 decyzji na łączną liczbę niemal 4 tysięcy rozpatrywanych spraw.** Obecnie przed organem tym toczy się wciąż 271 spraw o stwierdzenie nieważności decyzji “dekretowej” zapadłej dekady temu.

Z przytoczonych danych wynika jasno, że nowelizacja ta będzie miała olbrzymie znaczenie praktyczne. W toku jest bowiem kilka tysięcy spraw, których dotkną skutki nowelizacji. Należy pamiętać, że wynikiem tych spraw zainteresowani są zarówno wnioskodawcy, organy administracji rządowej i samorządowej, ale także np. lokatorzy kamienic, osoby korzystające z obiektów użyteczności publicznej, oraz wszyscy podatnicy składający się na odszkodowania w sprawach reprivatyzacyjnych załatwianych na drodze postępowań nieważnościowych. Uchwalenie nowelizacji w kształcie, w którym opuściła ona Sejm znacząco odciąży budżet państwa i pozwoli na ustabilizowanie sytuacji prawnej tysięcy nieruchomości. Z drugiej strony - stworzy sytuację nierówności między osobami, które skutecznie dochodziły swoich roszczeń przed uchwaleniem ustawy, oraz osobami, których sprawy w toku zostały "wygaszone". Brak jej uchwalenia, bądź wydłużenie vacatio legis wydłuży z kolei stan niepewności prawnej. Wydaje się więc, że prawdziwym rozwiązaniem problemu reprivatyzacji może być tylko całościowa ustawa reprivatyzacyjna przyznająca pokrzywdzonym przez nacjonalizację w latach 40. i 50. odszkodowania w wysokości ułamka wartości nieruchomości na dzień przejścia.

Zestawienie danych wynikających z odpowiedzi na interwencje poselskie (według stanu na 16.07.2021 roku)

a. Samorządowe Kolegia Odwoławcze (poza warszawskim)

SAMORZĄDOWE KOLEGIUM ODWOŁAWCZE	Ile obecnie toczy się spraw na podstawie art.156 k.p.a, które dotyczyły decyzji administracyjnych zapadłych dawniej niż 30 lat przed wydaniem decyzji na podstawie art. 156 k.p.a	Ile toczyło się spraw na podstawie art.156 k.p.a, które dotyczyły decyzji administracyjnych zapadłych dawniej niż 30 lat przed wydaniem decyzji na podstawie art. 156 k.p.a	Jakie lata obejmują dane dotyczące ilości spraw, które toczyły się na na podstawie art.156 k.p.a
w Koninie	1	2	od 2009 do 2021
w Gorzowie Wielkopolskim	0	6	od 2012 do 2021
w Piotrkowie Trybunalskim	0	0	od 2010 do 2021
w Szczecinie	0	8	od 2007 do 2021
w Tarnowie	0	1	brak danych
we Wrocławiu	0	16	od 2007 do 2021
w Krośnie	0	brak odpowiedzi	-

w Łomży	0	26	od 1991 do 2021
w Siedlcach	0	brak odpowiedzi	-
w Toruniu	0	10	od 1991 do 2021
w Bielsko-Białej	1	4	od 2011 do 2021
w Koszalinie	2	13	od 2007 do 2017
w Jeleniej Górze	0	brak odpowiedzi	-
w Białymstoku	7	14	od 2006 do 2021
w Ciechanowie	0	12	od 1991 do 2021
w Częstochowie	0	69	od 2007 do 2021
w Katowicach	0	brak odpowiedzi	-
w Kielcach	1	16	od 2007 do 2021
w Włocławku	0	2	od 2007 do 2021
w Płocku	0	4	od 1991 do 2021
w Legnicy	0	22	od 2001 do 2021
w Sieradzu	2	7	od 2007 do 2021
w Radomiu	1	0	od 1991 do 2021
w Wałbrzychu	0	20	brak danych
w Rzeszowie	0	0	od 1991 do 2021
w Bydgoszczy	0	2	brak danych
w Chełmie	1	8	od 2006-2010
w Lesznie	0	3	b.d.
w Olsztynie	1	8	2005-2021
w Przemyślu	0	27	1990-2021 (zastrzeżenie, że dane mają charakter orientacyjny)
w Tarnobrzegu	0	0	1990-2021
Łącznie	17	300	

b. Samorządowe Kolegium Odwoławcze w Warszawie

	Ile obecnie toczy się spraw na podstawie art. 156 k.p.a, które dotyczyły decyzji administracyjnych zapadłych dawniej niż 30 lat przed wydaniem decyzji na podstawie art. 156 k.p.a (wyłączając sprawy dekretowe)	Ile toczyło się spraw w latach 1991-2021 na podstawie art. 156 k.p.a, które dotyczyły decyzji administracyjnych zapadłych dawniej niż 30 lat przed wydaniem decyzji na podstawie art. 156 k.p.a (wyłączając sprawy dekretowe)	Ile obecnie toczy się spraw dotyczących zagadnień wynikłych z dekretu z dnia 26.10.1945 o własności i użytkowaniu gruntów na obszarze m.st. Warszawy	Ile toczyło się spraw w latach 1991-2021 dotyczących zagadnień wynikłych z dekretu z dnia 26.10.1945
Warszawa	17	316	271	3989
Poza Warszawskich	6	213	-	-

c. Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi

Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi	Ilość postępowań w sprawie stwierdzenia nieważności decyzji na podstawie art 156 k.p.a
sprawy dotyczące przejęcie nieruchomości na cele reformy rolnej	ok.110 (obecnie takich spraw)
sprawy dotyczące przejęcie nieruchomości rolnych i gospodarstw rolnych na własność państwa w okresie PRL na podstawie tytułów prawnych innych niż reforma rolna	ok.220 (obecnie takich spraw)
sprawy dotyczące przejęcie zakładów przetwórstwa rolno-spożywczego	ok. 20 (obecnie takich spraw)
sprawy dotyczące scaleń i wymian gruntów	ok. 50 (obecnie takich spraw)

d. Ministerstwo Rozwoju Pracy i Technologii

Ministerstwo Rozwoju, Pracy i Technologii	Ilość postępowań w sprawie stwierdzenia nieważności decyzji na podstawie art 156 k.p.a	Ilość spraw zakończonych w ciągu ostatnich 30 lat w sprawie stwierdzenia nieważności decyzji na podstawie art 156 k.p.a
sprawy związane z oceną decyzji nacjonalizacyjnych	1590 (obecnie takich spraw)	ponad 13651
w dziale gospodarki	-	ponad 3000
w dziale budownictwa, w zakresie spraw rewindykacyjnych i gruntów warszawskich	-	10651